

„Drept între popoare” (Hasid umot haolam) din Satu Mare

„Drept între popoare” este un titlu acordat de Statul Israel prin Yad Vashem, o instituție înființată în anul 1953, printr-o lege specială a Knesset-ului, Parlamentul Israelian, pentru perpetuarea memoriei martirilor și eroilor din perioada Holocaustului. Unul din obiectivele Institutului Yad Vashem este omagierea celor „Drepti între popoare”, ne-evrei care, în condiții vitrege, când jaful, crima, oportunismul și purificarea etnică deveniseră politică de stat, considerate naționalism și răsplătite cu medalii și onoruri și-au riscat viața, familia și averea pentru a-și păstra omenia, iubirea aproapelui, ajutându-i și salvându-i pe evreii prizonieri.

Propunerile pentru acordarea acestui omagiu sunt primite din toată lumea și analizate de o comisie condusă de un judecător de la Înalțul Tribunal de Dreptate (Înalta Curte de Casație israeliană). Cei recunoscuți ca „Drepti între popoare” primesc - în afară de titlu - o diplomă și o medalie pe care e încrustat numele laureatului care se mai înscrie și pe Zidul de onoare din Grădina Dreptilor între popoare de pe lângă muzeul Institutului Yad Vashem din Ierusalim. Acest titlu conferă celor interesați cetățenia de onoare a Statului Israel, cazare, pensie, reduceri de taxe - la primărie, la serviciile medicale, etc. Însemnele distincției sunt conferite într-un cadru festiv laureatului sau urmașilor imediați, la Ierusalim sau, la Ambasada Israelului din statul respectiv, în prezența reprezentanților oficiali.

Rozalia Antal (Dosar0593) din Satu Mare a lucrat timp de 11 ani în casa medicului evreu Sarkany Lipot, fiind socotită membru al familiei acestuia. După căsătorie, ea și-a deschis un mic magazin, unde l-a angajat pe tânărul evreu Händler Isidor. Când a venit ordinul ca evreii să fie adunați în ghetou, Rozalia l-a ascuns pe Händler, iar acesta nu a putut fi depistat de autorități până la sfârșitul războiului. Cu acordul soțului ei, Ștefan Antal, a adăpostit încă patru tineri evrei. Când situația a devenit primejdioasă, cei ascunși au fost transportați de Földes, șofer la Episcopia din Baia Mare, la Budapesta, unde li s-a pierdut urma. Rozalia Antal a fost distinsă cu titlul de „Drept între Popoare”.

În timpul celui de-al doilea război mondial, Rozalia Antal trăia în orașul Satu Mare din Transilvania de Nord.

.Antal s-a oferit să-i ascundă pe vecinii ei, familia Handler, în casa sa

Földes Dezideriu a adăpostit în casa sa mai mulți evrei, printre care pe Zigmund Freund și pe fratele acestuia, Solomon. Când pericolul a devenit iminent, soția lui Földes și-a asumat riscul de a-i conduce pe frații Freund cu trenul la Budapesta, folosind actele de identitate ale fiilor ei. În timpul războiului, familia Földes a închiriat o casă care avea și pod. „În podul acesta s-au putut ascunde o sumedenie de oameni (și nu numai evrei) amenințați: găseau aici adăpost, hrană, li se procurau haine, legitimații false. Uneori, se aflau în acest pod câte opt, zece oameni deodată!”

Veronika Déak, funcționară la Primăria comunei Lazuri (jud. Satu Mare), a eliberat acte false pentru 18 evrei, care au scăpat astfel de deportare.

Șuta Ioan (Dosar1827) În septembrie 1944, Ioan Șuta trăia în orașul Satu Mare, în Transilvania de Nord. 9 evrei care fugiseră din detașamentul de muncă au fost salvați datorită ajutorului lui Șuta Ioan.

